

Силабус
навчальної дисципліни
Археологія зарубіжних країн
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма «Історія»
Спеціальність «032 Історія та археологія»
Галузь знань «03 Гуманітарні науки»
Рівень вищої освіти «Перший»

Викладач (і)	старший викладач Короткий Олексій
Посилання на сайт	https://old.bdpu.org.ua/faculties/gef/structure-gef/kaf-istor/composition-kaf-istor/korotkyy-oleksiy-viktorovych/
Контактний тел.	+380991785370
Е-mail викладача:	innsmouthko@gmail.com
Графік консультацій	Консультація відбуваються за допомогою дистанційних технологій у вільний від занять час

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
3/24	10 годин	12 годин	–	Залік (2 години)

Семестр: осінній.

Мова навчання: українська.

Ключові слова: археологія, археологічні культури, матеріальна культура, археологічні пам'ятки, джерелознавство, польові дослідження, стратиграфія, хронологія, історія давніх суспільств.

Мета та предмет курсу: вивчення студентами історичного минулого людства, закономірностей його становлення та розвитку, матеріальної та духовної культури людей на основі археологічних досліджень, а також в широкому ознайомленні студентів із сучасним станом археологічної науки за кордоном.

Предмет дисципліни – розкриття специфіки джерельної бази археології як науки; простежити шлях становлення та розвитку археології зарубіжних країн; ознайомити студентів з унікальними та різноманітними культурами та пам'ятниками світу.

Компетентності та програмні результати навчання:

	Програмні і компетентності	Компетентності	Результати навчання
	<p>Спеціальні компетентності спеціальності (СК)</p>	<p>СК 6. Здатність використовувати релевантні методи історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.</p> <p>СК 11. Здатність здійснювати та організувати археологічну діяльність.</p>	<p>ПРН 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.</p> <p>ПРН 2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.</p> <p>ПРН 3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.</p> <p>ПРН 4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.</p> <p>ПРН 5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.</p> <p>ПРН 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.</p> <p>ПРН 7. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.</p> <p>ПРН 8. Брати участь у</p>

			<p>плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.</p> <p>ПРН 10. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.</p> <p>ПРН 11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.</p> <p>ПРН 13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.</p> <p>ПРН 14. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології</p>
--	--	--	---

Зміст курсу: Археологія Африки та Європи. Доба кам'яного віку. Бронзовий вік як історична епоха і культурна стадія. Ранній залізний вік в Європі. Археологія Азії та Африки. Археологія Китаю, Кореї та Японії. Археологія Африки. Доколумбова Америка і тихоокеанський басейн. Північна Америка в доколумбову добу. Мезоамерика. Стародавні культури і цивілізації Південної Америки. Освоєння людиною тихоокеанського басейну

Методи навчання: евристична бесіда, бесіда, пояснення; інтерактивні методи (робота в малих групах, мозковий штурм, метод проєктів, дискусія), імітаційна гра (наукова конференція, семінар-диспут), мультимедійна презентація, методи контролю і самоконтролю, самооцінювання, взаємооцінювання.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Відвідування занять з курсу є особистим вибором здобувача освіти. Під час лекційних занять лектор розкриває проблемні питання та концепти, які включені до семестрового оцінювання з курсу (екзамену). Під час практичних (семінарських) занять здобувачі освіти відповідають на оприлюднені заздалегідь проблемні питання, приймають участь в дискусіях та обговореннях.

Важливим елементом опанування знаннями є *самостійна робота* студентів у вільний час від аудиторних занять (археологічна лабораторія, методичний кабінет, читальний зал). Під час самостійної роботи здобувачі освіти готують індивідуальні завдання з курсу, які мають бути завантажені на платформу MOODLE у встановлені терміни. Право на перескладання поточних оцінок можуть отримати лише ті здобувачі, які пропустили заняття з поважних причин (лікарняний чи відрядження). Перескладання відбувається у формі усної співбесіди. Підсумковий контроль у формі екзамену складається з двох частин – тестова (розміщена на платформі MOODLE, тест має бути виконаний до дня екзамену) та усна (відповідно до розкладу екзаменаційної сесії, за екзаменаційними білетами у формі усної співбесіди). Здобувачі освіти, які отримали незадовільну підсумкову оцінку мають право на перескладання у встановлені терміни.

Використання штучного інтелекту (ШІ) при підготовці до практичних занять можливе виключно для структурування матеріалу, підготовки презентацій, перекладу джерел. Заборонено генерувати неперевірені та неправдиві факти (див. [Політика використання штучного інтелекту в освітньому процесі Бердянського державного педагогічного університету](#)).

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: комп'ютер, мультимедійний проектор, археологічні артефакти, банери, власні мобільні пристрої.

Критерії оцінювання роботи студента на одному семінарському занятті:

Конспект джерел до семінарських занять 1 бал.

Виступи на семінарських заняттях з основною доповіддю (в залежності від змісту) 1 –5 балів.

Доповнення 1-3 бали.

Участь у дискусії 1-3 бали.

Підведення підсумку 1-2 бали.

Письмова самостійна робота 1-5 балів.

Експрес-контроль:

- повна відповідь - 2 бали;
- неповна відповідь - 1 бал;
- незадовільна відповідь - 0 балів.

Критеріями оцінки при усних відповідях виступають: повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мови; впевненість, емоційність та переконаність; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, збірників документів, журналів, інших періодичних видань тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Самостійна робота студентів

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми курсу в цілому, так і деяких розділів тем у вигляді ілюстративного альбому-реферату. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у вигляді написання альбому-реферату (змістові модулі 1 і 2). Самостійна робота студентів оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів у кожному із змістових модулів.

Критерії оцінювання модульного контролю у тестовій формі

(оцінюється в діапазоні від 0 до 5 балів): 10 запитань

а) вірна відповідь на одне запитання - 0,5 бала;

б) невірна відповідь - 0 балів.

Всі види робіт необхідно виконувати і захищати в зазначені терміни. Студенти, які не склали чергове завдання або отримали за його виконання менш 50% балів, мають можливість відпрацювати зазначене завдання по додатковому графіку. Студенти, які пропустили семінарські заняття з поважної причини, відпрацьовують їх в додатковий час в присутності лаборанта, після допуску викладача. Студенти, які не виконали всі види робіт, до заліку не допускаються. Зазначимо, що при оцінці враховується активність і відвідуваність студентів під час занять.

Неприпустимі підказування і списування під час проміжного контролю та заліку. Студент, викритий у не санкціонованому доступі в Інтранет, користуванні шпаргалками, отримує підсумкову оцінку «F».

Будьте толерантні, поважайте чужу думку. Заперечення формулюйте в коректній формі. Плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі.

Підсумкове оцінювання

Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання студента за семестр, що здійснюється в університеті у формі **екзамену**.

Сума балів, накопичених здобувачем вищої освіти за виконання всіх видів поточних навчальних завдань (робіт) на практичних (семінарських) заняттях та на підсумковому модульному контролі, свідчить про **ступінь оволодіння ним програмою навчальної дисципліни**. Протягом семестру студенти можуть набрати від 0 до 100 балів, що переводяться у національну шкалу оцінювання і відповідно у шкалу ЄКТС.

При визначенні загальної оцінки враховуються результати поточного контролю з практичних та семінарських занять, які відбулися в період, за який проводиться модульний контроль, а також результати захисту індивідуальних завдань та самостійної роботи.

Кількість балів відповідає певному рівню засвоєння дисципліни:

Список рекомендованих джерел

Базова

1. Археологія України // За ред. Л.Л. Залізняка. К., 2005.
2. Брей У., Трамп Д. Археологический словарь. М., 1990
3. Горохівський П.І. Археологія: Курс лекцій: Навчальний посібник. Умань., 2011.- Лекції 3-4.
4. Європейська археологія I тисячоліття н. е. Збірник наукових праць на честь Ліани Василівни Вакуленко. Київ: ІА НАН України, 2017.
5. Монгайт Л.А. Археология Западной Европы: В 2 кн. М., 1973.

Додаткова

6. Амальрік А.С., Монгайт А.Л. У пошуках зниклих цивілізацій. М., 1966/
7. Андреев Ю.В. Мінойський Крит та мікенський світ у II тис. до н.е. *Вісник стародавньої історії*. 1995. №1.
8. Андреев Ю. В. Від Євразії до Європи. Крит та Егейський світ в епоху бронзи та раннього заліза (III – початок I тис. до н. е.) Греція в епоху темних століть. СПб., 2002.
9. Андреев Ю. В. Гомерівське суспільство. Основні тенденції соціально-економічного та політичного розвитку Греції XI-VIII ст. до н. Санкт-Петербург, 2004. – URL: http://www.sno.pro1.ru/lib/andreev_gomarovskoe_obshestvo/index.htm

10. Башилов У. А. Темпи історичного процесу найважливіших центрах «неолітичної революції». *Історичні долі американських індіанців. Проблеми індеаністики*. М., 1985. С.42 - 51.
11. Башилов В. А. «Неолітична революція» у Центральних Андах. Дві моделі палеоекономічного процесу. М., 1999
12. Березкін Ю. Є. Стародавнє Перу. Нові факти – нові гіпотези. М.: Знання, 1982.
13. Березкін Ю. Є. Міфи індіанців Південної Америки. СПб., 1994.
14. Березкін Ю. Є. Міфи заселяють Америку. М., 2007.
15. Гуляєв В. І. Доколумбові плавання в Америку: міфи та реальність. М., 1991.
16. Гуляєв В. І. Стародавні цивілізації Америки. М., 2008.
17. Девлет Є. Г. Художні вироби із каменю індіанців Центральної Америки. М., 2000. Єршова Г. Г. Стародавня Америка: політ у часі та просторі. Північної Америки. Південної Америки. СПб., 2002.
18. Єршова Г. Г. Стародавня Америка: політ у часі та просторі. Мезоамерика. М., 2002.
19. Кларк Дж. Р. Д. Доісторична Європа. М., 1953.
20. Марджорі, Чарльз Квенел. Первісні люди. М., 2005
21. Массон В. М. Економіка та соціальний устрій древніх товариств (за даними археології). Л., 1976.
22. Массон В. М. Перші цивілізації. Л., 1989.
23. Молчанов А. А. Посланці загиблих цивілізацій: (Письмена стародавньої Єгеїди). М., 1992.
24. Пауелл Т. Кельти. Воїни та маги. М., 2003.
25. Уайт Д. М. Індіанці Північної Америки. М., 2006.
26. Уейд Н. На зорі людства: Невідома історія наших предків. М., 2012.
27. Хейердал Т. Стародавня людина та океан. М., 1982.
28. Розвиток цивілізації у Новому Світі: Зб. статей за матеріалами Кнорозівських читань. М.: РДГУ, 2000. Тойнбі О.Д. Дослідження історії. У 2-й. - К., 1992.
29. Тюленєва В. В. Фольклор та уявлення про скарби інків, область Куско, Перу. *Антропологія. Фольклористики. Лінгвістика. 2001. Вип. 1.* С.211 - 226. Чайлд Г. Біля витоків

Інтернет-ресурси

1. Археологічні культури України. URL: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Категорія:>
2. Інститут археології Національної Академії наук України. URL: <http://www.iananu.kiev.ua/>
3. Сервер східноєвропейської археології. URL: <http://archaeology.kiev.ua/>
4. Співка археологів України (бібліотека). URL: <http://vgosau.kiev.ua/index.php>.